

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

**BOSHQARUV SOTSIAL PSIXOLOGIYASI
O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi: 300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi: 310000 – Ijtimoiy va xulq-atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi: 70310301-Psixologiya

Chirchiq – 2024

Fan/modul kodi BSP1206		O'quv yili 2024-2025	Semestr 2	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Boshqaruv sotsial psixologiyasi	60	120	180	
2.	<p>I. Fanning mazmuni.</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad-turli xil ijtimoiy tuzilmalardagi odamlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar muammolarini, o'z faoliyatini va boshqa odamlar, guruhlar, jamoalar faoliyatini boshqarish shakllarini, ijtimoiy- psixologik ta'sir shakllarini, odamlarga ta'sirini, ularning motivatsiyasini, fikrlarini, hissiyotlar, kayfiyat, xatti-harakatlarini, psixologik xususiyatlarini, samarali boshqaruv qarorini qabul qilish xususiyatlarini o'rgatish hamda nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar haqida umumiy tushunchalarni shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifalari-fanning asosiy tushunchalari bilan tanishtirish; metodologik asoslarini shakllantirish; zamonaviy ilmiy psixologik bilimlar sohasi sifatida integrativ tabiati haqida keng va chuqur g'oyalarni shakllantirish; boshqaruvning psixologik mexanizmlari bilan tanishtirish; turli xil psixologik vaziyatlar bilan bog'liq bo'lgan psixologik masalalar bilan ishlashda professional kompetentlik shakllantirish va rivojlantirish.</p> <p>II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Boshqaruv sotsial psixologiyasining nazariy asoslari</p> <p>Boshqaruv sotsial fenomen sifatida. Boshqaruv sotsial psixologiyasi fanining predmeti. Boshqaruv sotsial psixologiyasining fanlar tizimida tutgan o'mni. Psixologiya va menejment integratsiyasining hozirgi tendentsiyalari. Boshqaruv sotsial psixologiyasining asosiy tushunchalari. Boshqaruv psixologiyasi sub'yekti boshqaruv faolligi manbai sifatida. Boshqaruv psixologiyasining ob'ekti boshqaruv ta'siri yo'naltirilgan ob'ektiv voqelikning bir qismi sifatida.</p> <p>2-mavzu. Boshqaruv sotsial psixologiyasi tarixi va rivojlanish bosqichlari</p> <p>Boshqaruv sotsial psixologiyasi: tarixiy jihat. Uning rivojlanish bosqichlari. Boshqaruvni turli nuqtai nazardan ko'rib chiqqan boshqaruvdagi asosiy maktablar nuqtai nazaridan yondashuv. F.Teylor, M.Veber, A.Fayol konsepsialari. Ilmiy boshqaruv maktabi. Klassik boshqaruv maktabi. Inson munosabatlari va xulq-atvor fanlari maktabi. Boshqaruv ilm-fan maktabi. Boshqaruv maktabi yoki miqdoriy yondashuv. Asosiy boshqaruv madaniyati: o'ziga xos xususiyatlar. Boshqaruv mazmunining rivojlanish tendentsiyalari. Boshqaruv psixologiyasi tushunchasi. Psixologik-boshqaruv darajalari masalalari</p>				

3-mavzu. Rahbar shaxsi.

Rahbarlik va liderlik ijtimoiy fenomen sifatida. Rahbarlik va liderlik tushunchalarini qiyosiy tahlil qilish. Rahbarlik guruhdagi munosabatlar ijtimoiy tavsifi sifatida. Guruhda rasmiy va norasmiy liderlik.

4-mavzu. Boshqaruvning individual uslubi. Rahbar shaxsiga qo'yiladigan talablar. Rahbarlarning boshqaruv vazifalari. K. Levin va R. Laykertning xulq-atvor yondashuvini amalga oshirish yo'llari haqidagi fikrlari. Boshqaruv uslubini aniqlash uchun R. Bleyk va D. Moutonning "boshqaruv tarmog'i". Liderlik va rahbarlik masalasiga vaziyatli yondashuv. F. Fidlarning rahbarlik vaziyatli modeli. Boshqaruv uslublariga adaptiv yondashuv. Boshqaruvning partisipativ (ishtirok etuvchi) uslubi. Boshqaruv uslublarining samaradorligi.

5-mavzu. Xodim shaxsi boshqaruv ob'yekti sifatida

Shaxs-boshqaruv ob'ekti sifatida. Shaxs va uning tuzilishi. Shaxsni o'rganishning psixologik maktablari: Z. Freyd, A. Adler, K. G. Yung, E. Fromm, K. Xorni, E. Erikson, G. Olport, R. Kettell, G. Ayzenk, Dj. Uotson, B. F. Skinner, A. Bandura, D. Rotter, D. Kelli, K. Rodjers, S. L. Rubinshteyn, L. S. Vigotskiy, B. F. Lomov. Sotsializatsiya asosida shaxs rivojlanishi. "Men-konsepsiya" shaxsning o'zini o'zibaholashi. Shaxs yo'nalganligi va uning qobiliyatlari.

6-mavzu. Ijtimoiy rol talablari va xodim shaxsining o'zaro ta'siri. Sotsial psixologiyada va boshqaruv nuqtai nazaridan rol tushunchasi. Rolning individual uslubi. Xodimning shaxsiy salohiyati tushunchasi.

7-mavzu. Rahbar faoliyatida boshqaruv muloqoti

Muloqot ijtimoiy fenomen sifatida. Boshqaruv muloqotining xususiyatlari. Boshqaruv muloqotida shaxslararo idrok muammolari. Muloqotning perseptiv tomoni mohiyati. Birinchi taassurot shakllanishining qonuniyatlari. O'zaro idrok mexanizmlari. Inson ichki dunyosi va uning tashqi namoyon bo'lishi.

8-mavzu. Rahbar faoliyatida boshqaruv ta'siri psixologiyasi

Rahbar boshqaruv ta'sirining mohiyati. Ta'sir psixologiyasining nazariy asoslari. Guruhiy bosim fenomeni. "Jalb qilish texnikasi" fenomeni. Ishonchli ma'lumotlarning samaradorligi shartlari. Boshqaruv ta'sirining asosiy usullari tavsifi. Psixologik ta'sir ob'ektlari tipologiyasi. Boshqaruv ta'sirining asosiy shakllari.

9-mavzu. Ijtimoiy guruhlarni boshqarish.

Jamoalar va xodimlarni boshqarishning psixologik asoslari. Sotsial tashkilot boshqaruv ob'ekti sifatida. Sotsial tashkilotning psixologik mohiyati. Sotsial tashkilot tuzilishi. Tashkilotda guruhiy dinamika mexanizmlari. Tashkilot katta guruh sifatida. Guruhiy hayot faoliyati fenomeni. Sotsial fasilitatsiya fenomeni. Tashkilotda ishbilarmon rollarni taqsimlash.

10-mavzu. Tashkilotning sotsial-psixologik iqlimini boshqarish.

Tashkilotdagi kommunikatsiya. Tashkilotdagi mish-mishlar va ularga qarshi choralar. Sotsiometriya tashkilotdagi shaxslararo munosabatlarni tashxislashning asosiy metodi sifatida. Referentometriyaning xususiyatlari. Sotsiometriya tashkilotdagi shaxslararo munosabatlarni tashxislashning asosiy metodi sifatida. Referentometriyaning xususiyatlari.

11-mavzu. Rahbar faoliyatida nizoli vaziyatlarni boshqarish psixologiyasi

Shaxslararo nizo ijtimoiy fenomen sifatida. Nizo va uning tarkibiy komponentlari. Nizoli vaziyat, insident. Nizoning yuzaga kelishi va rivojlanish dinamikasi.

Shaxslararo nizoni keltirib chiqaruvchi sabablar. Nizoli vaziyatlarni boshqarish. Nizolarni boshqarish usullari (K.Tomas). Tashkilotda nizolarni boshqarish.

12-mavzu. Rahbar salomatligi.

Salomatlik-rahbarning samarali faoliyati omili sifatida. Jismoniy salomatlik. Psixik salomatlik. Ma'naviy salomatlik.

13-mavzu. Stress va hayotiy inqirozlarni oldini olish va ularni bartaraf etish

Stress haqida tushuncha. Rahbar faoliyatida stress. Emotsional holatni boshqarish. Stressni keltirib chiqaruvchi omillar (stressorlar).

14-mavzu. Tashkilotlar faoliyatini va personalni boshqarishning sotsial-psixologik jihatlari

Tashkilot tizim sifatida. Tashkilot elementlari. Personalni boshqarish tushunchasi. Personalni boshqarishning huquqiy jihatlari. Personalni boshqarishning sotsial-psixologik jihatlari. Personalni o'qitish. Kadrlar siyosatini amalga oshirishda psixologik bilimlar.

15-mavzu. Boshqaruv texnologiyalari

Shaxsiy motivatsiyalash usublari. Majlislar o'tkazish texnologiyasi. Taym-menejment. Boshqaruvda nazoratni takomillashtirish. Insoniy munosabatlar boshqaruv omili sifatida. Jamoada yaxshi intizom mavjudligini aniqlash. Xotom tadqiqotlari

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Boshqaruv sotsial psixologiyasining nazariy asoslari
2. Boshqaruv sotsial psixologiyasi tarixi va rivojlanish bosqichlari
3. Rahbar shaxsi.
4. Boshqaruvning individual uslubi
5. Xodim shaxsi boshqaruv ob'yekti sifatida
6. Ijtimoiy rol talablari va xodim shaxsining o'zaro ta'siri

- 7.Rahbar faoliyatida boshqaruv muloqoti
- 8.Rahbar faoliyatida boshqaruv ta'siri psixologiyasi
- 9.Ijtimoiy guruhlarni boshqarish
- 10.Tashkilotning sotsial-psixologik iqlimini boshqarish
- 11.Rahbar faoliyatida nizoli vaziyatlarni boshqarish psixologiyasi
- 12.Rahbar salomatligi
- 13.Stress va hayotiy inqirozlarni oldini olish va ularni bartaraf etish
- 14.Tashkilotlar faoliyatini va personalni boshqarishning sotsial-psixologik jihatlari
- 15.Boshqaruv texnologiyalari

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

- 1.Rahbarning kommunikativ kompetensiyasi muammolari.
- 2.Ishbilarmonlik muloqot etikasi va psixologiyasi.
- 3.Professiogramma ishlab chiqish metodikasi.
- 4.Jamoaning sotsial-psixologik iqlimi va uni optimallashtirish yo'llari.
- 5.Boshqaruv psixologiyasida motiv va motivatsiya tushunchasi.
- 6.Boshqaruv uslubiga gender farqlarning ta'siri.
- 7.Rahbar avtoritetining shakllanishi.
- 8.Inson psixologik tiplari va ularning ish faoliyatida namoyon bo'lishi (Mayers-Briggs).
9. Boshqaruv faoliyatida nizolar va ularni hal qilish uslublari.
10. Rahbarning ruhiy salomatligi.
- 11.Boshqaruv psixologiyasi sub'yekti boshqaruv faolligi manbai sifatida
- 12.F.Taylor, M.Veber, A.Fayol konsepsialari
- 13.Klassik boshqaruv maktablari
- 14.Boshqaruv mazmunining rivojlanish tendensiyalari
- 15.Guruhda rasmiy va norasmiy liderlik.
- 16.Rahbarlik va liderlik tushunchalarini qiyosiy tahlil qilish.
- 17.. K.Levin va R. Laykertning xulq-atvor yondashuvini amalga oshirish yo'llari haqidagi fikrlari
- 18.F.Fidlerning rahbarlik vaziyatli modeli
- 19.Rahbarning kasbiy muhim sifatleri
- 20.Shaxsni o'rganishning psixologik maktablari

	<p>21.Shaxs yo'nalganligi va uning qobiliyatlari</p> <p>22.Motivatsiya nazariyalarining tasnifi.</p> <p>23.Rahbarning xodimlar bilan muloqoti o'zaro axborot almashish</p> <p>24.Ta'sir psixologiyasining nazariy asoslari</p> <p>25.Psixologik ta'sir ob'ektlari tipologiyasi</p> <p>26.Sotsial tashkilotning psixologik mohiyati</p> <p>27.Nizo va uning tarkibiy komponentlari</p> <p>28.Stressni keltirib chiqaruvchi omillar (stressorlar)</p> <p>29.Personalni boshqarishning sotsial-psixologik jihatlari</p> <p>30.Shaxsiy motivatsiyalash uslublari</p>
3.	<p>VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <p>- boshqaruv sotsial psixologiasining asosiy tushunchalari; boshqaruv sotsial psixologiasining shakllanishi va rivojlanishi; tashkiliy madaniyatning ahamiyati; tashkilotdagi ishbilarmonlik o'zaro ta'sir etikasining asosiy yo'nalishlari haqida tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)</p> <p>- asosiy sotsial-psixologik tushunchalar bilan ishlashni, tashkilotdagi sotsial-psixologik jarayonlar va hodisalarni tushuntirishni; boshqaruv sotsial psixologiyasi bo'yicha tadqiqotlarni rejalashtirishni va o'tkazishni bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma). hi;</p> <p>tashkilot sotsial-psixologik iqlimiga ta'sir ko'rsatuvchi rahbarlik uslublarini farqlash; shaxsning individual psixologik (tipologik) xususiyatlarini hisobga olgan holda guruhda muloqot qilish; jamoada shaxslararo munosabatlar va boshqaruv tashkilotlarini tahlil qilish; personalni baholash malakalarga ega bo'lishi kerak.</p>
4.	<p>VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	<p>IX. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.</p>
6.	<p>X. Asosiy adabiyotlar:</p> <p>1.Xalmamatova L.A "Boshqaruv psixologiyasi"darslik Toshkent:Taffakur avlodi"2021.-272bet</p> <p>2.И. П. Чередниченко, Н. В. Тельных "Психология управления" Феникс 2004. 235с</p>

3. O' Shamsiyev "Mehnat psixologiyasi va menejment" Universitet -2017
O'zMiU

XI. Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi.-Toshkent."O'zbekiston" nashriyoti, 2021.- 464 b.
2. Базаров Т.Ю. Управление персоналом. М., 2002.
3. Галкина Т.П. Социология управления: От группы к команде. М., 2003.
4. Зуб А.Т. Психология управления: учебник и практикум для академического бакалавриата / А.Т. Зуб. 2-е изд., перераб. и доп. - М.:Издательство Юрайт, 2015. - 372 с.
5. Иванова В.С. Психология управления: Учебное пособие. Томск: ТПУ, 2011.
6. Каримова В., Хайитов О., Джалолова С. Бошқарув психологияси. Т.: "Fan va texnologiya" нашриёти, 2008. - 208б.
7. Махмудов И. Бошқарув психологияси. Тошкент, 2015. – 170б
8. Метлякова Л.А. Конфликтология. Перм, 2016. 208с.
9. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. М.: Дело, 2000.
10. Трус, А.А. Психология управления: учеб. пособие /А.А.Трус. Минск: Вышэйшая школа, 2014. - 317с.
11. Hayitov, O.E. Boshqaruv psixologiyasi: Darslik / O.E. Hayitov; Mas'ul muharrir D.N. Arzikulov; O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. - Chirchiq: O'zDJTSU, 2020.-250 b
12. Шишлова Е.Э. Развитие организации. Социально-психологический аспект: учеб. пособие. М.: проспект, 2010.- 224 с.
13. Шуванов В.И. Социальная психология управления. М.: ЮНИТИ- ДАНА, 2015. - 463 с.

Axborot manbalari

<http://www.edu.uz>–O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy veb sayti.

<http://www.gov.uz>– O'zbekiston Respublikasi xukumati portali.

www.cspi.uz –Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti

www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O'z.MK)

www.ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta'lim resurslari portal

7. Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2024 yil "29" 08 dagi qarori bilan tasdiqlangan

8. Fan/modul uchun ma'sul:
N.J.Eshnayev -Chirchiq davlat pedagogika universiteti, "Psixologiya" kafedrası dotsenti, falsafa fanlari nomzodi

9.

Taqrizchilar:

J.A.Pulatov.-JTSBMQTMOI “Pedagogika va psixologiya kafedrası mudiri psixologiya fanlari falsafa doktori (PhD) dotsent

S.R.Mirzayeva-Chirchiq davlat pedagogika universiteti,“Psixologiya” kafedrası dotsenti,psixologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori(Phd)